

A MAI EXISTAT O STRADĂ CU NUMELE «VICTORIEI»

Magdalena Dorojan

Calea Victoriei elogiata cu rânduri scrise, în mod repetat și, sau sub altă formă, cu insistență, se pare, în București, triumfală, reprezentativă, încărcată cu multă, prea multă istorie, locuită și străbătută continuu de când și-a impus prezența, cea care a impresionat și a lăsat loc liber descrierilor de orice tip continuă să-și strabată drumul. A fost «uliță», «pod», «cale»; și-a schimbat numele din vestitul Pod (Cale) al Mogoșoaiei în la fel de cunoscuta Calea Victoriei, și a trecut prin etape diferite odată cu toată istoria orașului București.

A cunoscut legenda și adevărul istoric, astfel; «Această cale a Mogoșoaiei era un drum al vechii familii românești a serdarului Mogoș (...) Acest Mogoș pleca cu familia lui, totdeauna pe acest drum, la moșia lui ce poartă până în ziua de azi numele Mogoșoaia; (...) Așa scrie Pappazoglu și așa spune legenda.(...) Istoria însă, ne arată ca Podul Mogoșaei, deși bătrân, e totuși mult mai tânăr decât credea Pappazoglu; și ne și spune vârsta lui»¹-Drumul a fost deschis în anul 1692, în timpul Domniei lui Constantin Brâncoveanu.

«Înainte să se nască, tot locul mărginit astăzi de bulevarde la nord, de strada Colței la răsărit, de Dâmbovița la miazăzi, de strada Domnița Anastasia la apus, -sunt peste 50 de pogoane – era stăpânit de o singură ființă, o femeie bătrână: Ilinca Cantacuzino, marea postelniceasă. Cu dânsa se stingea neamul Basarabilor. Era fiică de Domn – a lui Radu Șerban – nepoată de Domn, - a lui Matei Basarab – și, din căsătoria ei cu cel dintâi Cantacuzino venit în Țară, avusese 12 copiii, 6 fete și 6 băieți. Iar dintre băieți, un fiu va ajunge Domn, Șerban Vodă Cantacuzino; iar dintre fete cea mai tânără, Stanca, va naște un copil, care va fi Constantin Brâncoveanu»².

Domnul Constantin Brâncoveanu a deschis acest drum «pentru a face legătura între Palatul Domnesc proaspăt reclădit de voievod, aflat pe malul Dâmboviței, și moșia sa de la Mogoșoaia, unde a ridicat un splendid palat, cel mai reprezentativ pentru stilul brâncovenesc»³.

Acest drum nou s-a născut șerpuit, spre ciuda „edililor” și „urbaniștilor”. Dar n-au ce-i face: el urmează creasta dealului, care din Dâmbovița pornește spre

1. Gheorghe Crutcescu, Podul Mogoșoaiei – Povestea unei străzi, Editura Meridiane, București, 1986, 15

2. Ibidem, p.17

3. Constantin Olariu, Bucureștiul Modern, Radiografia unei prăbușiri (1940-1970), Editura Paralela 45, 2006, p.55

miazănoapte - căci pe deal e uscat, în vale e baltă - și de aceea drumul, fiind pe creastă, toate străzile care azi ies spre apus din Calea Victoriei, până în dreptul Ateneului, merg la vale. Și râpa era mult mai repede, pe vremuri.

Fiind pe muchie de deal locurile erau uscate și sănătoase și de aceea, de-a lungul uliței noi croite, pe terenuri întinse cât o moșie au început boierii să-și facă case (...).»⁴

«Trasarea acestei ulițe ce se continua cu drumul Brașovului reprezintă întâia acțiune urbanistică care se realizează având drept criteriu determinant interesul de a asigura o cale de comunicare dreaptă și lesnicioasă, cale care servește atât domnului cât și cetățenilor. Contrar celor ce se petrecuseră până atunci în oraș trasarea nu ține cont de proprietățile existente, admitând tăierea lor în favoarea realizării unei căi utile, atunci domnitorului, dar care se va preface în timp într-una esențială pentru bucureșteni. Podul Mogoșoaiei va intra rapid în patrimoniu orașului, prezența sa fiind tot mai însemnată, pentru ca rolul său să devină maxim în sec. al XIX-lea când devine axul dominant al orașului. Stradă având de la început dublă funcționalitate, căci pe ea se vor așeza mari reședințe boierești, dar și multe magazine, podul Mogoșoaiei se va integra circuitului comercial al vechiului centru (...) Se petrece și un alt fenomen important. Rapida valorizare a noului traseu determină o reorientare topografică a zonelor de importanță a ulițelor de care se leagă. Dacă până atunci capul ulițelor citate era la răsărit și acolo la început se considera a fi zona lor cea mai valoroasă, acum acest punct de început se mută în mod radical, către apus, respectiv ulițele Doamnei, Lipsani, Franceză încep de la Podul Mogoșoaiei. Deci partea cea mai importantă a străzii, începutul, capul ei va fi pornirea dinspre Podul Mogoșoaiei».⁵

Această arteră vitală, de-a lungul căreia, în ultimele două secole, s-au înălțat cele mai arătoase case boierești și edificii publice impunătoare, precum și palate ale domnitorilor și, apoi Palatul Regal, a căpătat începând cu anul 1878, denumirea de Calea Victoriei, ca încununare și expresie a victoriei armatei române în Războiul de Independență din 1877-1878.⁶

Numele a fost schimbat, marca un moment atât de important cum la fel de important este și astăzi; dar filele arhivelor aduc printre rândurile sale un “ incident” urbanistic și anume existența unei străzi cu numele de Strada Victoriei, aflată atât de aproape de noua numită atunci Calea Victoriei, dar de ajuns să producă pentru o perioadă scurtă unele nemulțumiri și confuzii.

Străzi ce poartă același nume au mai fost, destul de puține și confuzii datorate

4. Gheorghe Cruțescu, op.cit., p.18

5. Cezara Mucenic, Străzi, Piețe, Case din București Urbansm și Arhitectură – sec. XV-XX, București, 2002, p.18

6. Constantin Olariu, op.cit., p. 55

asemănării în denumirea acestora au existat. Pentru a înlătura o astfel de confuzie: la 26 aprilie 1884 (fiind precizată și ora 12, momentul trecerii la arhivă) Primarului Bucureștiului i-a fost adresată o cerere:

Domnule Primar

Subsemnații proprietari, avem onoare a Vă face cunoscut că strada în care avem casele noastre, poartă numirea de „Strada Victoriei” deschisă pe locul din stânga Grădinei Episcopiei, dar fiind că în urmă s’a dat o asemenea numire și fostei Strade a Mogoșooi, care adică se numește „Calea Victoriei” confuzia între aceste 2 strade cu aceeași numire „este zilnică” și chiar supărătoare intereselor noastre:

Vă rugăm dar să bine voiți a încuviința a i se da o altă numire, în care scop ne permitem a vă propune 3 numiri care rămănu la apăsarea Domniei Vostre:

I „Călugăreni” în amintirea memorabilei victorii reputată de Mihai Viteazul în 1595.

II „Corabia” oraș și port pe Dunăre în amintirea memorabilei dille, când, aici, dupe săvârșirea serviciului Divin, armata noastră trecu Dunărea sub conducerea Majestații Salle, pentru dobândirea Independenței.

III «Ateneul» în vederea construirii unui local de Ateneu în apropiere.

Tot de o dată, vă mai rugăm, Domnule Primar, să bine voiți a face să se numereze și proprietățile din acea Stradă, ceia ce adică lipsește.

Primiți, Vă rugăm, asigurarea prea distinsei noastre considerații.⁷

Pe aceeași filă mai apare o precizare, o consemnare, probabil a celui care a preluat rezolvarea acestei probleme - “opiniunea sub semnatului este a se adopta numirea <<Călugăreni>> decât alegerea este numai între cele trei nume date de dl. proprietari; în caz pentru numerotare aceasta natural este necesară.”⁸ Dar numele străzii nu a fost acesta. Răspunsul este primit câteva luni mai târziu și numele străzi este schimbat, astfel:

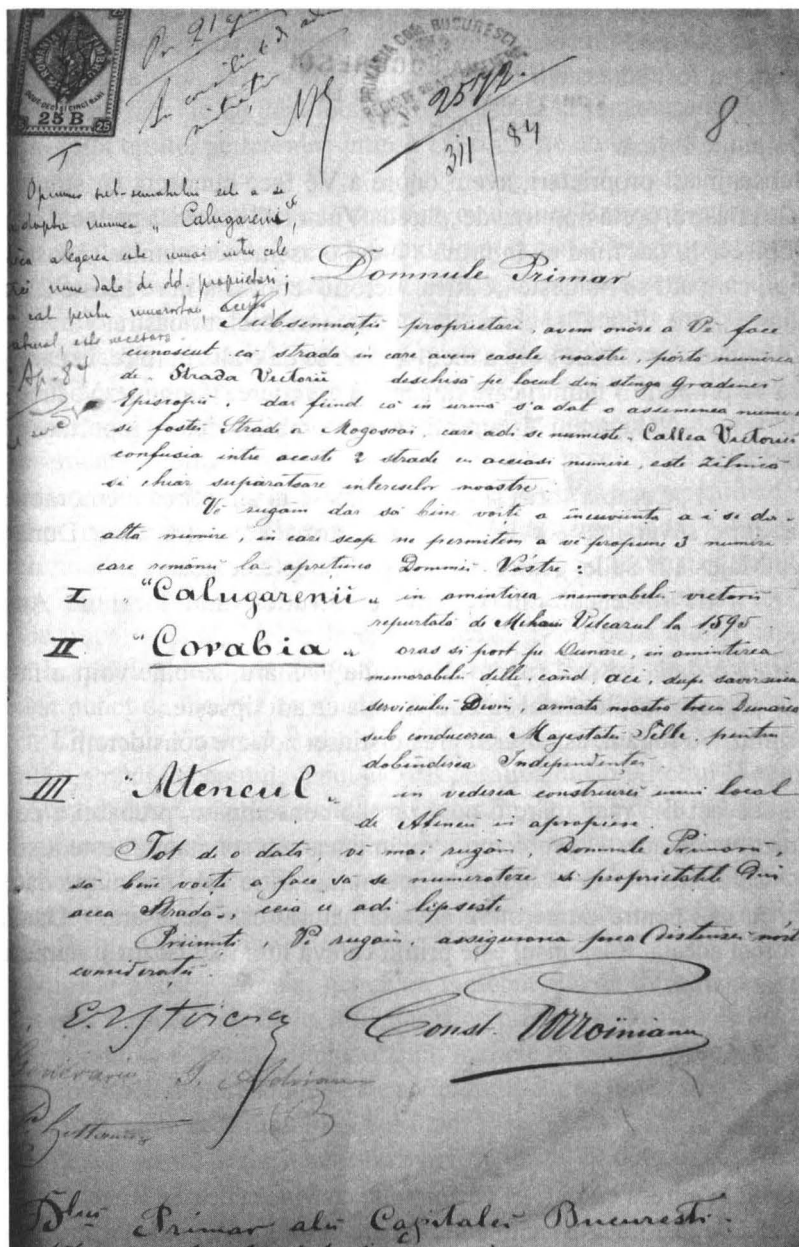
București 14 august 1884

Domnule Primar

Spre răspunsul la adresa cu nr.(...) vă comunic că Maiestatea Sa Regele prin înaltul decret nr. 2282 de la 13 august anul curent, bine voim a sancționa ca strada Victoriei

7. Arhivele Naționale ale României, P.M.B.-Serviciul Tehnic, Dosar 55/1884, fila 8

8. Ibidem

din capitală să poarte pe viitor numirea de strada Corabia.

Priimiți, vé rog, D-le Primar, asigurarea considerațiunii mele.⁹

Confuzia era înlăturată, iar strada primea numele de Corabia.

Planul Cadastral al Armatei 1895-1899, detaliu, Colecția Hărți și Planuri a M.M.B

Este actuala stradă Georges Clemenceau¹⁰ ce se află în partea stângă a Ateneului Român (pornind din Calea Victoriei), desprinsă din strada Constantin Esarcu¹¹ (stradă ce delimitează tot pe partea stângă perimetrul Ateneului), și din care pornește după ce trece de strada Clemenceau și strada Episcopiei ce mai poartă încă o tablă ce precizează – fostă Ateneului. Aceasta este delimitarea prezentului pentru o zonă destul de restrânsă.

9. Idem, fila 38

10. Georges Clemenceau (1841 - 1929), om politic francez, prim ministru al Franței între anii 1906 - 1909 și 1917 - 1920, membru al Academiei Franceze din 1918.

11. Constantin Esarcu (1836 - 1898) a fost naturalist, medic, pedagog, diplomat și om politic. A absolvit Institutul Monti și colegiul „Sfântul Sava” din București. La Paris a studiat științele naturale, iar licența în această disciplină a obținut-o în 1859 la Sorbona. În 1864 și-a luat doctoratul în medicină. Membru fondator al Societății Culturale –Ateneul Român, cu un rol important în cadrul acestei societăți și în demersurile necesare poziționării urbanistice și construirii clădirii Ateneului Roman.

Istoria acestui loc unde astăzi se află Ateneul este deosebită, încărcată cu o serie întreagă de evenimente, o istorie matură integrată pe deplin.

La "mijlocul veacului al XVIII-lea. Locul este la marginea orașului; este o livadă întinsă, i se spunea livada Văcărească căci Ilinca, fata lui Constantin Văcărescu Logofătul, o adusese în zestre soțului ei Mihai Cantacuzino. Încă de prin anul 1764, după moartea soției sale. Cantacuzino care pe atunci era vel vistier începu a clădi pe aceste locuri o biserică, cumpărând totodată și terenurile învecinate."¹²

«Aceasta biserică numită 40 de mucenici a fost întemeiată pe la anul 1768 de marele vistier Mihai Cantacuzino, a izbucnit razboiul ruso-turc, ctitorul ca mare vistier a servit cauza Rusiei, din care pricină după încheierea păcii de la Cuciuc-Cainargi (1774), fu silit să emigreze în Rusia, unde el deveni general, iar biserica rămase neisprăvită.

Mai târziu veni în țară și-și termină opera începută, mai zidind pe lângă biserică și o școală cu un dascăl, pentru 12 copii, care să învețe carte românească, și o casă care să serve de conac episcopilor Râmnicului când vin în București. După care o închină ca metoh Episcopiei Râmnicului din zilele episcopului Ghesarie.»¹³ "și pentru ca așezările sale să nu poarte grija zilei de mâine dobândii și de la Voda "mila" ca singur metohul Episcopiei Râmnicului să poată face și vinde, în București, lumânări de ceară albă."¹⁴ În 1815 "mila" dată metohului pentru facerea lumânărilor este întărită de Vodă Caragea

În planul baronului Purcel din 1790 se vede metohul Episcopiei cum era pe atunci, cu biserica în mijlocul unui zid de împrejmuire cu latura mare pe podul Mogoșoaiei unde se deschidea și poarta desfășurându-se apoi de-a lungul actualei străzi C- A. Rosetti lungind strada N. Goleșcu și întorcându-se la Podul Mogoșoaiei de-a lungul străzii Episcopiei de azi, perimetru de peste 500 de metri, care putea să adăpostească populația unui sat mărișor.¹⁵ Pe o hartă actuală dar și în planurile anterioare ale Bucureștiului structura acestei zone este schimbată, vor apărea noi străzi, iar teritoriul deținut de Episcopia de Râmnic va fi mai restrâns, până când locul va fi preluat de alte edificii.

"Nouă ani mai târziu în curtea acestui metoh de Episcopie", scrie Pappazoglu", s-a sfințit întâiul drapel al oștirea Românești la anul 1830 decembrie în 6"¹⁶

Biserica și școala Episcopiei au fost în ființă până pe la 1848 când, treptat, treptat, au început să se năruie. Planul lui Borroczyński din 1852 arată biserica izolată,

12. Gheorghe Crătescu, op.cit., p.202

13. Preotul Marin Dumitrescu, Istoricul a 40 de Biserici din România, Tipografia "Vocea Invețătorilor" Str. Stravropoleos, nr.6, București, 1899, p.117

14. Gheorghe Crătescu, op.cit, p.202

15. Idem

16. Idem, p.204

**Planul Orașului București Borroczyn (1848-1852)- detaliu fila 28,
Colecția Hărți și Planuri a M.M.B**

Victor (probabil o prescurtare a numelui străzii Victoriei) cea al cărei nume se va schimba în Corabia în urma demersului locuitorilor săi, și strada Poșta Veche actuală Nicolae Gulescu.²¹

Această zonă ce a aparținut Episcopiei Râmnic a avut în timp o altă destinație. Locul este preluat de Grădina Episcopiei și «a intrat în patrimoniul Primăriei, iar între 1865 și 1870 a fost modernizată (cu harvuz, o statuie – coloană realizată de Karl Stork etc) și a devenit loc de promenadă <<a oamenilor liniștiți și a copiilor>> cum afirma Ulysse de Marsillac, în timp ce zona ocupată de metoh, ce avusese un mic atelier de fabricat lumânări, a fost și ea expropriată. Noul proprietar, societatea Ecvestră Română, întemeiată de generalul Florescu, ministru de Război, și-a propus să întemeieze aici un manej pentru amatorii de călărie și totodată destinat unor spectacole de circ - un circ de iarnă în felul celui de la Paris, - proiect care, din lipsă de fonduri, s-a oprit însă la turnarea fundației circulare a manejului. Lucrarea, alinieră solidă și costisitoare, a fost preluată după mai mulți ani de promotorii ideii de ridicare a clădirii Ateneului²² și folosită de proiectanți, care s-au văzut astfel siliți, tot din motive financiare, să accepte a da sălii forma circulară a solidei fundații”²³

La 26 octombrie 1886 a fost pusă piatra fundamentală a Palatului Ateneului, iar în ziua de 14 februarie 1888 a fost rostită prima conferință “nu însă în sala cea mare, care încă nu era terminată în interior, ci într-o sală mai mică de la parter. Esarcu anunța inaugurarea palatului în anul următor, iar Odobescu a vorbit cu acel prilej despre <<Ateneul român și clădirile antice cu dom circular>>”²⁴. Tot în acest timp Grădina Episcopiei devine Grădina Ateneului ce la rândul său trece de-a lungul timpului printr-o serie întreagă de remodelări.

Gheorghe Cruțescu în cartea sa Podul Mogoșoaiei – Povestea unei străzi - povestește despre momentul deschiderii Grădinii Episcopiei (1870) și amintește și de străzile ce o înconjurau - ”Dar vai, orice lumină își are și umbră străzile vecine, încă nepavate, sunt doar niște drumuri ce șerpuiesc printre garduri și maidane și care, când plouă, se prefac în băltoace și nici trotuarul nu mergea mai departe decât palatul Domnesc”. A trecut mult de la momentul descris atât de pitoresc.

21. Strada aflată în spatele clădirii Ateneului Roman.

22. Societatea culturală –Ateneul Român – a fost fondată la 28 ianuarie 1865 din inițiativa lui Constantin Esarcu, V.Alexandrescu Urechia și Petre S.Aurelian –și constituită formal la 24 noiembrie 1865. Primul sediu a fost într-o sală de întruniri aflată lângă Grădina Cișmigiului, sală ce aparținea Ministerului Instrucțiunii Publice. Primăria a autorizat cedarea locului din spatele grădinii Episcopiei care mai înainte se acordase Societății ecvestre (societate înființată în București în 1871)-În cadrul acordului dintre cele două societăți contra cost, au fost cedate lucrările efectuate până la acea dată.

23. Constantin Olariu, op.cit. p.123

24. Ilie Popescu Teiușan, Ateneul Român, Editura Meridiane. București, 1968, p.25

**Strada Georges Clemenceau, văzută din
strada Constantin Esarcu**

**Strada Georges Clemenceau, văzută din
strada Compozitor George Enescu**

SUMMARY

The past history of Bucharest records the presence of another street named «Victoriei», just like the boulevard of today. It was located not far from the Romanian Athenaeum. The paper presents the area around the noted monument of the Romanian Capital, revealing surprising realities little known nowadays.